NEVA BLAZETIČ

Separacija deli gramoz in ljudi

Separacija Doline zadnje čase ne sortira le gramoza iz Soče, deli tudi ljudi. Nekateri so odločno proti načrtovani dodatni predelavi gradbenih odpadkov in asfaltni bazi, drugi pravijo, da bistveno večjih vplivov na okolje ne bo in da je še najboljše, če je vsa zoprnija na isti lokaciji, ki je že dolgo degradirana. Dovolil jo je tudi občinski prostorski načrt.

Doljani so razumljivo nervozni, ker brnenje separacije poslušajo že skoraj tri desetletja. So najbolj na udaru. Volčani so bližje, toda zaradi konfiguracije terena jim je s hrupom prizaneseno. Oboji imajo od separacije koristi v obliki brezplačnega materiala za lokalne naložbe.

Dejstvo je, da separacija ob Soči degradira zavarovano okolje in ne gre skupaj z trajnostnim turizmom. Zgrajena je bila v začetku 80-tih let, ko o turizmu na Tolminskem in o Naturi 2000 ni bilo ne duha ne sluha. Res pa je tudi, da hudourniška Soča s pritoki prinaša na tisoče ton materiala, ki ga je treba odstraniti, da reke ne bi poplavljale. "Kam bi del" ves ta material iz Soče in gradbenega za predelavo, ki nastaja ob rekonstrukcijah cest in rušenju objektov, je vprašanje, ki se spogleduje z gordijskim vozlom. Naj ga predelajo čim bližje ali naj ga po ozkih cestah prevažajo okoli, denimo po preobremenjeni proti Novi Gorici in potem nazaj v Posočje? Že dolgo tega so se s prostorskim načrtom odločili za predelavo doma. Ne le na Dolinah, temveč na mnogih drugih lokacijah ob rekah.

> **"Kam bi del" ves ta material iz Soče in gradbenega za predelavo je vprašanje, ki se spogleduje z gordijskim vozlom.**

Idealna rešitev bi bila, če bi v bližini Soče našli zaprto in nenaseljeno dolino brez potoka, od koder se hrup in prah ne bi širila in bi do nje lahko speljali kratko cesto za tovornjake. To je v Posočju skoraj misija nemogoče. Bi bilo pa iskanje take lokacije lahko izziv za posodabljanje občinskega prostorskega načrta. Če bi jo našli, bi tudi separacijo, s predelavo in asfaltno bazo vred, preselili proč od Soče.

Zdajšnje soočanje različnih pogledov o separaciji je lahko zgolj koristno. Opozarja na iskanje čim boljših rešitev v občutljivem okolju. Je pa za laika težko razumljivo, da separacija lahko nemoteno gnezdi sredi zavarovanega okolja in da celo načrtuje širjenje dejavnosti, medtem ko nekaj sto metrov proč ni možno speljati potke skozi gozd in brvi čez Sočo za varno povezavo med Volčami in Tolminom.

FOTO: IVO KOBAL

Refoškovih trt v tem vinogradu pri Štanjelu letos ne pobira suša, temveč kap vinske trte, trenutno najhujša grožnja primorskega vinogradništva.

PRIMORSKA • *Kap vinske trte je letos posebej izrazita - Najhujši problem primorskega vinogradništva*

Kap mori primorske trte

Julij je, znosne temperature, dovolj dežja, trte po Primorski pa se sušijo. A razlog za to ni suša, temveč bolezen, ki redči ne samo primorske, temveč tudi večino evropskih vinogradov: kap vinske trte. Učinkovitih ukrepov zoper njo ni, zato vinogradniki obupujejo.

• MARICA URŠIČ ZUPAN

"Da, to je trenutno glavni problem primorskega vinogradništva. In tudi vinogradov večine evropskih vinogradniških dežel," potrdi specialistka za vinogradništvo pri Kmetijsko gozdarskem zavodu Nova Gorica **Mojca Mavrič Štrukelj**.

Da je problem letos dosegel še hujše razsežnosti kot v preteklih letih, nas je opozoril vinogradnik **Ivo Kobal** iz Štanjela: "Bolezen je prisotna že vrsto let, take ekspanzije kot letos pa še ni bilo. V tem vinogradu, ki je najbolj prizadet, je kap napadla od osem do deset odstotkov trt. V zadnjih dveh letih sem moral v vinogradu, kjer je posajenih 5000 trsov, podsaditi že 1500 trsov. In vsaj še toliko jih manjka. Človek se vpraša, ali je sploh smiselno podsajevati," pravi Kobal.

Najhuje na sauvignonu, pa tudi na refošku

Kap se pojavlja po vsej Primorski. "Da, tudi pri nas imamo probleme s kapjo trt. Tudi pri nas se pojavlja zlasti v starejših vinogradih, najpogosteje v tistih nad 15 let. V večji meri se pojavlja v mokrih letih, kakršno je letošnje," pojasni **Jadran Sever**, vodja vinogradništva v Vinakopru. "Prizadeta vinska trta se posuši. V nekaterih vinogradih je prizadetih tudi do 25 odstotkov trsov. Najbolj so na udaru refošk in cabernet, ostale sorte manj," ugotavlja v Vinakoprovih vinogradih Sever.

Na Primorskem so zaradi kapi prizadeta vsa območja, čeprav vse sorte za kap niso enako dovzetne. "Najbolj občutljiv je sauvignon, sledi cabernet sauvignon in za njim refošk. Znotraj posamezne sorte pa so bolj na udaru trte z bujnejšo vegetacijo," pojasni Mavrič Štrukljeva. Na Krasu so tako najbolj prizadeti vinogradniki, ki imajo posajen refošk za teran, v Vipavski dolini pa tisti s sauvignonom, ki zaseda kar desetino vipavskih vinogradov.

Škropljenje ne pomaga

Najhuje pri kapi vinske trte pa je, da so vinogradniki pri njej skoraj nemočni. "Nič ne moremo ukrepati. Lahko le izrežemo obolele trte," pravi Sever, podobno ugotavlja tudi Kobal: "Včeraj sem vse okužene trte prežagal in jih tako označil za kasnejšo odstranitev. Edino, kar lahko naredimo, je, da pri rezi pazimo, da ne prenašamo bolezni z obolele rastline na zdravo. Opažam namreč, da se ponavadi začne z eno trto, kmalu zboli še sosednja. Rešitve, kolikor nam je bilo rečeno, še ni."

Da je prav nezmožnost učinkovitega ukrepanja največji problem kapi vinske trte, poudari tudi Mojca Mavrič Štrukelj: "Peronosporo, oidij in druge bolezni vinske trte vinogradniki obvladujejo s primernimi ukrepi varstva rastlin, pri kapi vinske trte pa kurativnih ukrepov ni."

Vinogradniki lahko oziroma morajo odstraniti obolele trte (zato jih morajo zdaj, v času vegetacije, označiti), paziti morajo tudi, da spomladi odrezanih rozg ne mulčijo, temveč jih odstranijo iz vinograda.

Ko začno roditi, zbolijo

Škoda zaradi kapi je v primorskih vinogradih vsako leto večja. "Najprej posadiš, gnojiš, obrezuješ, in ko trta zraste in se poleti ravno obda z lepimi grozdi, propade. Stroški so, prihodkov ni. In ne samo to, nastanejo novi stroški s sajenjem novih trt," razočarano ugotavlja Kobal.

Mojca Mavrič Štrukelj
specialistka za vinogradništvo

> **"Peronosporo, oidij in druge bolezni vinske trte vinogradniki obvladujejo s primernimi ukrepi varstva rastlin, pri kapi vinske trte pa kurativnih ukrepov ni."**

"Bolezen se pojavlja v obdobju, ko trte ravno pridejo v redno in stabilno rodnost. Najpogosteje je to okrog 15. leta, lahko pa tudi že pri desetem letu," ugotavlja specialistka za vinogradništvo. Trte sicer normalno rodijo najmanj 30 ali 40 let, izpad pridelka je tako za mnoge vinogradnike velik. Nadomestila države pa ne morejo pričakovati: "Ne, intervencijskih sredstev, kot jih poznamo za karantenske bolezni, za kap vinske trte žal ni," še pojasni Mavrič Štrukljeva. •

NOVA GORICA • *Hit lani s 5,8 milijona evrov čistega poslovnega izida*

Delničarjem Hita 1,2 milijona evrov

• Skupščina družbe Hit se je na včerajšnji seji seznanila z letnim poročilom družbe in skupine Hit za poslovno leto 2017, s poročilom revizorja, nadzornega sveta, s prejemki članov uprave in nadzornega sveta za poslovno leto 2017 ...

Hit je v letu 2017 ustvaril čisti poslovni izid v višini 5,8 milijona evrov. Po sklepu uprave je bilo 2,9 milijona evrov razporejenih v druge rezerve, tako da bilančni dobiček za leto 2017 znaša 4,5 milijona evrov. Skupščina je sklenila, da se za plačilo dividend delničarjem nameni 1,2 milijona evrov. Skupščina je podelila razrešnici upravi in nadzornemu svetu, sklepa o udeležbi delavcev pri dobičku za poslovno leto 2019 pa skupščina ni potrdila.

30. junija je prenehal mandat dosedanjima predstavnikoma zaposlenih v nadzornem svetu, **Simonu Bratini** in **Blažu Aldžiću Matišu**, zato je s 1. julijem svet delavcev družbe za predstavnika imenoval **Uroša Radojevića** ter dosedanjega in aktualnega predsednika sveta delavcev **Alana Bofulina**. • NN